

ВСЕ ПОЧАЛОСЯ В 1989: РОЗПАД ЮГОСЛАВІЇ І БОРОТЬБА КОСОВО ЗА СУВЕРЕНІТЕТ

Уртак Хаміті

Університет «КадріЗека» (Косово)
ORCID: 0000-0002-2187-7595

Резюме: *Падіння Берлінського муру три десятиліття тому запустило процеси демократизації і падіння комунізму в країнах від Балтики до Адріатичного моря. У той час, як деякі країни, зачеплені цією хвилею змін, пройшли свій шлях до демократії та поваги прав людини без насильства, Югославія була залучена у внутрішній військовий конфлікт, викликаний суперечливими цілями політичних еліт того часу, за підтримки міжнародної політичної, дипломатичної та військової підтримки. Розпад Югославії почався і закінчився в Косово (1989–1999 рр.). Розпад Югославської Федерації почався з призупинення політичної автономії Косово в рамках Югославії, після чого послідували війни в Словенії, Хорватії, Боснії і Герцеговині, і завершився військово-повітряною кампанією НАТО проти військових цілей у Сербії.*

На відміну від розпаду Чехословаччини та СРСР, поділ Югославії відбувався за етнонаціональним принципом. Це було пов'язано з тим, що однопартійна система в Югославії дозволяла елітам республік і провінцій федеративної країни діяти відповідно до етнонаціональними інтересами, що робило конфліктне націоналістичний поділ і зіткнення неминучими. Мета цієї статті — пояснити, як рух за права людини, рівність і демократію в Косово перетворився на рух за незалежність. Вона також покликана пояснити, що основи ідеї вільної, незалежної та суверенної держави Косово були закладені політичними подіями і процесами в 1989–1991 роках.

Ключові слова: *Югославія, Косово, демократія, права людини, національна мобілізація, дипломатія США*

Повна версія статті доступна англійською мовою.

Бібліографія:

Amnesty International Yugoslavia. 1994. *Political Violence in Kosovo Province-the victims*. EUR 70/16/94.
Biserko, Sonja. 2012. *Yugoslavia's implosion*. The Norwegian Helsinki Committee. Belgrade: Zagorac.

- Brunce, Valerie. 1997. The Yugoslav Experience in comparative perspective. In *State-society relation in Yugoslavia 1945–11992*, edited by Melissa Bokovoy, New York: St. Martin press.
- Bush, George and Scowcroft Brent. 1998. *A world transformed*. New York Alfred A. Knopf 133–151.
- Buxhovi, Jusuf. 2008. Kthesa Historike shteti paralel dhe I armatosur. Prishtine: Pro Graf.
- Bzezinski, Zbigniew. 2009. Druga sansa Amerike, tri presednika I kriza americke supersile. *Beograd: Sluzbeniglasnik*, 19–32.
- Bzezinski, Zbigniew. 1990. Post-communist nationalism. *Foreign Affairs* LXVIII: 5.
- Chossudovsky, Michael. 1997. How did the IMF dismantled Yugoslavia. In *The Globalization of poverty, impacts of IMF and World bank reforms*. London: Zed books.
- Clarrk, Howard. 2000. *Civil Resistance in Kosovo*. London: Pluto books.
- Connor, Walker. 1994. *Ethnonationalism. The quest for understanding*. Princeton: Princeton University Press.
- Dimitrijevic, Vojin. 1996. Sukobi oko Ustava iz 1974. *Srpska strana rata*. Edited by Nebojsa Popov, ed. Beograd: Republika, 447–71.
- Horvat, Branko. 1983. *Politicka ekonomija socijalizma*. Zagreb: Globus.
- Jovic, Borisav. 1995. *Poslednjidani SFRJ*. Belgrade: Politika.
- Jovic, Dejan. 2001. *Razlozi za raspad socialisticke Jugoslavije*. Beograd: Rec 62/8.
- Kennan, George. 1948. The Attitude of Government toward events in Yugoslavia. *Policy Planning Staff Papers/35*.
- Kohn, Hans. 1994. *The idea of nationalism. A study of its origin and background*. New York: McMillan.
- Korotic, Mirjan 1988. *Jugoslavenskakriza*. Zagreb: Naprijed.
- Linz, Juan and Stephen Alfred. 1996. *Problems of democratic transition and consolidation: Southern Europe, South America and Post-communist Europe*. Baltimore, London: John Hopkins University Press.
- Maliqi, Shkelzen. 1998. A demand for news status: The Albanian movement in Kosovo. In *Kosovo: Avoiding another Balkan war*, edited by Thanos Veremis and Evangelos Kofos, eds. Athens: Hellenic Foundation for European and Foreign Policy.
- Milosevic, Slobodan. 1987. *Godina Raspleta*. Beograd: BIGZ.
- Moore, Margaret. 1998. *National self-determination and secession*. Oxford: OUP.
- NIE. 1990. *From National Communism to National Collapse, US Intelligence Community Estimate Products of Yugoslavia, 1948–1990*. Washington, DC: , NIE, National Intelligence Council, 15–90. , 18.10.1990, http://dni.gov.nic/NIC_foia_yugoslavia.html
- Perovic, Latinka. 1993. Yugoslavia was defeated from inside. *Praxis international* 13: 422–27.
- Remet, Sabrina. 1992. *Nationalism and federalism in Yugoslavia, 1962–1991*. Bloonngton: Indiana University Press.
- Rugova, Ibrahim. 1994. *La Question du Kosovo: Entrentiens realizes par Marie-Francoise Alain et Xavier Galmiche*. Paris: Fayard.
- Shreeve, Thomas W. 2006. *A National Intelligence Estimate on Yugoslavia*. Washington: National Defence University.
- Simic, Predrag. 2008. *Tito I NATO. Uspon I pad druge Jugoslavije*. Beograd; Novosti
- Stambolic, Ivan. 2002. *Korenzla*. Belgrade: Helsinki Committee for Human Rights.
- Tomlison, Richard. 2001. *The big breach*. Edinburgh: Cutting Edge.
- US Congressional Record. 1990. *US Senate, "Yugoslavia"*. Vol.136. S: 9165.
- Wachtel, Andrew Baruch. 1998. *Making a nation. Breaking a nation*. Chicago: Stanford University Press.
- Woodward, Susan. 1995. *Balkan Tragedy*. Washington: The Brookings institution.
- Zimmerman, Warren, 1996. *Poreklo jedne katastrofe. Jugoslavija i njeni rusitelji*. Beograd: Dan Graf.
- Zimmerman, Warren. 1996. *Origins of catastrophe*. New York: Random House.